

МАТИ — БЕРЕГИНЯ РОДИНИ

(бесіда до Дня матері, 7-9 кл.)

Мета: Виховувати глибокі почуття любові та поваги до найріднішої людини — матері, до рідного краю, батьків, свого роду, відповідальність за свої вчинки, бажання підтримувати добру славу і честь сім'ї. Сприяти розвитку творчих здібностей, естетичних смаків дітей, бажання примножувати родинні традиції, берегти свою національну культуру. Збагачувати духовний світ дітей.

Обладнання: диск із записами пісень, роздавальний матеріал.

ХІД ЗАХОДУ

Лунає пісня «Мама, мамочка». На її тлі вчитель звертається до дітей.

Учитель. Вітаю вас, любі друзі! Я вітаю вас із наступаючим святом — Усесвітнім днем матері! Це свято схоже на ніжну травневу квітку, від якої не хочеться відводити очей. Воно прибилося до нас із забуття, переживши нещадні заборони, і повертає нас душею до давніх традицій, щоб ми вміли проносити крізь усе життя шану до матері. А слово це для кожного українця символізує священну трійцю — рідну матір, матір-Україну, матір-Богиню.

1-й читець

Хто і в радості, і в горі завжди поруч з нами?
Це, звичайно, перша ненька — наша рідна мама!
Хто для щирих українців на землі єдина?
Це, звичайно, друга ненька! — наша Україна!
Хто живе у кожному серці та у кожній хаті?
Це, звичайно, третя ненька — наша Божа Матір!
Тож одвіку і довіку присягнемо свято
Тобі, Мамо! Україні! Тобі, Божа Мати!

Учитель. А хто може сказати, коли, якого дня ми відзначаємо це свято?

Відповіді учнів.

Учитель. Так, дійсно, День Матері ми щороку відзначаємо в другу неділю травня. Наш народ шанував матір із прадавніх часів. Але свято матері з'явилося не в нас, а в далекій Америці. Започаткований День матері був так: молода американка Анна Джейвірс втратила найдорожчу у світі людину — свою матусю.

Сирота дійшла думки, що в усіх людей на земній кулі мусить бути хоча б один-однісінький день на рік, коли б вони всі разом ушанували і матір-неньку, і матір-землю, і матір Божу.

Так 1908-го року у Філадельфії вперше відсвяткували нове свято — День матері. Невдовзі воно поширилося в десятках країн світу.

А в Україні його відзначають із 1929 року. Ми чекаємо травня, щоб віддати поклін матері — берегині національних і людських ідеалів.

За словником давньоукраїнської міфології С. Плачинди, *берегиня* — найстародавніша богиня добра і захисту людини від усякого зла. З часом берегиня стає «хатньою» богинею, захищаючи оселю, всю родину, надто малих дітей від хвороб, смерті.

**Не знаю нічого красивей
Достойной матери
счастливой**

С ребенком
мальїм на руках.

Т. Г. Шевченко

**Майбутнє нації —
у руках матерів.**

О. Бальзак

в «Сикстинська Мадонна»
(фрагмент) — картина Рафаеля. Знаходиться в Галереї старих майстрів у Дрездені, придбана у 1754 році з П'яченци Августом III Фрідріхом за близько 20 000 цехінів (70 кг золота). Розмір: 265x196 см. Є одним з найвідоміших творів італійського Ренесансу. Виконана ця картина близько 1512-1514 років на замовлення церкви святого Сикста у П'яченці, звідси і її назва.

Зображувалася берегиня на білих рушниках, що вивішувалися над вікнами та дверима, і мала захищати домівку від чорних сил. Традиційне зображення берегині — символічна постать жінки із застережливо піднятими руками.

Стоїть на землі Мати, вища і святіша від усіх богинь.

2-й читець

Ти усіх святих святіша ненької
Моя ти квіточка біленька,
Моя любове, де причал
Знайшли і радість, і печаль.
Моя маленька й неозора,
Моя втіха, опора,
Моя весела, сумна,
Моя небесна, земна.
Моя стежина и Батьківщина,
Моя як білий сбіт єдина,
Як білий цвіт,
Як білий квіт,
З якого створюється світ.

О. Головко

1-й ведучий. Мама, матуся, мамуня, мамочка, матіночка, неня, ненечка... Які надлюдські глибини скарбів містить це слово в собі, бо називає людину, яка завжди для нас найближча, найдорожча, найдобріша, найкраща, наймиліша.

3-й читець

Як добре нам Жити і знати,
І вірити, друзі, весь час,
Що кращого слова, як мати,
Немає у світі для нас.
Вона мов зоря світанкова,
Як хліб і людська доброта,
Як мова твоя колискова,
Як доля і правда свята.

2-й ведучий. Слово «мама» росте разом із нами тихо, як тихо ростуть дерева, сходить сонце, розцвітає квіточка, як

В Скульптура «Батьківщина-мати кличе!» — композиційний центр пам'ятника-ансамбля «Героям Сталінградської битви» на Мамаєвому кургані, у Волгограді. Одна з найвищих статуй світу.

Робота скульптора Є. Вучетича й інж. М. Нікітіна,

тихо світить веселка і гладить дитину по голівці рідна рука. Ї так же тихо воно приходиться на уста — промінцем маминої усмішки та ласкавістю її очей, листочком вишні і світлинкою сонця, пелюсткою квітки і радістю веселки, теплою лагідністю руки і вечірньою молитвою.

Учитель. Усі кольори ввібрав у себе образ неньки. Бо любить вона сіяти і плекати любисток та м'яту, матіоли, різнокольорові мальви, а понад усе чорнобривці. Скажіть, будь-ласка, які улюблені квіти вашої мами?

Відповіді учнів.

Учитель. Із букви-краплинки та звуку-сльозинки народиться одного дня на світ святе слово «м-а-м-о», мовлене устами янголятка, і осяє хатину, як дар Божий. Це мить, і це вічність, бо мама завжди з нами, вона живе в нас і в наших дітях та внуках, в усьому нашому роді та береже нас і благословляє на добро. А в найтяжчу годину стогоном вирветься з грудей тільки одне слово — як остання надія на порятунок «Мамо!».

4-й читець

Я твій портрет фіалками вберу —
Ти любиш голубі фіалки.
Мене ти учиш правді і добру.
Мене до праці ти привчаєш змалку...

Я доторкнуся до твого чола,
На ньому зморшки' — й ті такі ласкаві...

Ти все дала й нічого не взяла:
Ні крихти хліба, ні спасибі навіть.

В. Підпалій

1-й ведучий. Мама, матуся, матінка... Чарівне, ніжне слово вертає нас до батьківської оселі, де пройшли найкращі дні. Це слово співуче, мелодійне, як та пісня, що лине з вуст любої матусі зранку і до світанку, з дитинства раннього і до старості глибокої.

2-й ведучий. Між іншим, у багатьох мовах народів світу найдорожче слово «мама», як і в нашій рідній, українській, починається такою літерою «М», та й звучить схоже на наше! Послухайте...

Учитель. От, скажімо, у болгарській і сербській воно звучить так: «майка». А в румунській та суахілі, одній із мов африканських народів,— точнісінько, як наше «мама»! Греки кажуть «мітір». Норвежці — «мор». Шведи й датчани — «медер». Іспанці та італійці — «мадре». Англійці — «мазер». А німці — «мутер».

Ось бачите, слово «мама» — найдорожче для всіх народів світу! Про це свідчить навіть його вимова в багатьох мовах. Скільки спогадів і тепла таїть це магічне слово, бо називає людину, яка завжди до нас найближча, найкраща, наймиліша. А якими лагідними словами ви називаєте свою маму?

Відповіді учнів.

1-й ведучий. З першого кроку, з першого подиху, тільки почалося саме життя, поруч із нами була мама. Уперше в житті, відкривши свої оченята, ми побачили схилену над колицкою найкрасивішу мамину голівку, її добрі очі. Мамині очі... Вони постійно освітлені зсередини м'яким живим сяйвом і є наче видимим, предметним вираженням її душі. Це погляд самої ширості, самого добра, самої любові.

Учитель. А хто з вас пам'ятає, якого кольору очі в мами?

Відповіді учнів.

1-й читець

Чи є на світі що світліше,
Як мамині очі,
Що все зорять за дітками
Вдень і серед ночі?

Чи є в світі що миліше,
Як мамині руки,
Що працюють для дитини
Щиро, без принуки?

Чи є в світі що ширіше,
Як серденько мами,
Яке б'ється для дитини
Днями і ночами.

Чи є в світі що дорожче,
Як мама кохана,
Що трудиться для дитини
До ночі від рана?

І. Блашкевич

2-й ведучий. Мама — символ усього найкращого, найкращого, найсвятішого, Мама — це слово, яке найчастіше повторює людина в хвилини страждання і горя. Де б ми не були, щоб не робили, мама назавжди освітить наш шлях ніжним серцем. У дні важкі і дні, на щастя щедрі, вона завжди з нами.

2-й читець

Ще поки наші матері
В турботі поночі над нами
Схиляють душі й на зорі
Тихцем прощаються зі снами,

Аби, не рипнувши дверми,*

Впустити досвіток до хати,—
Не вельми бідкаємось ми,
Щоб щастя-долі не проспати.
Не боїмося і проблем

Життя — ми просто мимоволі
За їх турботою живем,
Немов за пазухою в долі.

І поки ще в самотині

Вони живуть собі, як в ніші,
То й ми у завтрашньому дні
Іри них, старесеньких, певніші.

І. Гнатюк

1-й ведучий. У матері всі помисли, турботи і переживання — про дітей, про їхню долю. Добро в серцях і в справах дітей — це її щастя, зло — її горе. Пам'ятайте слова

В. О. Сухомлинського: «Недобре слово — подряпина на ніжній тканині душі материнської. Вона знесе все: і кривду, і біль, і горе. Але від кожної подряпини назавжди залишається ранка». Ніхто не вмів так

глибоко приховувати свої страждання й муки, як мати. І ніхто не вмів так холоднокривно не помічати того, що відбувається з матір'ю, як діти. Вона не скаржиться — значить,

їй добре.

■ Батьківщина-мати (рос. Родина-мать) — монументальна скульптура в Києві, розташована на високому правому березі Дніпра на території Національного музею історії Великої Вітчизняної війни. Відкрита в 1981 році. Автор монументу — народний художник СРСР скульптор В. З. Бородай.

3-й читець

— Чого так гірко плачеш, мамо,
І тиснеш руки до грудей?
— Я дуже мало, дуже мало
Пізнала ласки від дітей.
— Чого так посивіла рано
І в очах немов п'ятьма?
— Бо діти — як болюча рана,
А кращих, іншеньких нема.

В, Крищенко

2-й ведучий. «Три біди є у людини — смерть, старість і погані діти»,— говорить українська мудрість.

Старість неминуча, смерть невблаганна — перед нею не можна зачинити двері свого дому, а від поганих дітей можна дім зберегти, як від вогню. І це залежить не тільки від батьків, а й від самих дітей.

Учитель. Тож завжди намагайтеся бути слухняними і вихованими, турбуйтеся про своїх батьків і не завдавайте їм прикрощів.

Давайте ми з вами звернемося до фольклору, тобто до народної творчості. Переконана, що всі ви розумієте: краще та мудріше за народ ніхто й ніколи ще не казав, у тому числі й. про матір. От і пригадаймо разом прислів'я та приказки, які склав наш народ про найдорожчу для кожного у світі людину.

Зараз я вам роздам листочки паперу, на яких записані частини прислів'їв про маму. А ви до першої частини підберіть відповідне продовження.

Прислів'я та приказки про маму

- х** Матері ні купити, ... (ні заслужити).
- *** На сонці тепло, ... (а біля матері добре),
- х** Дитина плаче, ..., (а матері боляче).
- *** У дитини болить пальчик, ... (а в матері серце),
- х** У кого є ненька, в того ... (голівонька гладенька),
- х** Шануй батька й неньку,... (буде тобі скрізь гладенько).
- *** Нема того краму,... (щоб купити маму).
- х** Материн гнів, як... (весняний сніг, рясно впаде, та скоро розтане),
- х** Мама одною рукою б'є,... (а другою гладить),
- х** Який кущ, така й калина,... (яка мати, така й дитина).
- х** На сонці добре сидіти,... (а коло мами добре жити).
- х** Нема цвіту білішого, як цвіт на калині... (Нема в світі ріднішого, як мати дитині).

1-й ведучий. Мама — найрідніша для кожного з нас людина. Вона, як сонечко, яке оберігає, розрадить,

допоможе подолати життєві негаразди. І скільки б тобі не було років — п'ять чи п'ятдесят,— для неї ти будеш дитиною.

4-й читець

Щаслив, хто рідну матір має,
хоч зморшки вкрили вже чоло,
на світ спокійно споглядає,
не знає, що то в світі зло.

Для матері ти все дитина,
хоч ти розрісся, наче дуб,
вона піклується тобою,
хоч в тебе сивіє вже чуб...

Ти все для матері дитина,
ти зміст і ціль її життя,
вона тобі завжди бажає
Прекрасне, світле Майбуття.

Вона все дбає, пам'ятає,
готовить тисячі утіх,
вона як ангел-охоронець,
змете з дороги зло і гріх...

У мами захист — оборона,
у кожна мить і вдень, і в ніч;
у горю поцілунок мами,
осушить сльози з твоїх віч...

Під доглядом її ти ставиш
свій перший крок на шлях життя;
коли шал юний тягне в пропасть,
при тобі матінка твоя!

І жертв немає завеликих,
щоб рятувати, зберегти;
вона для тебе все жертвує,
її ж дитина — ти!

Ах, серце матері незмінне;
його часу не знищить зуб;
для матері ти все дитина,
нехай і сивий в тебе чуб...

І. Кравченко

Учитель. Але ж як не просто бути мамою. Адже ми впевнені, що мама — це та людина, яка все-все на світі вміє. І шити, прати, і казки розповідати, а ще готувати найсмачніші страви. Тож давайте проведемо конкурс, який називається «Приготуй смачний салат». Перед вами назви інгредієнтів і приправ до салатів. За 1 хв. ви повинні «приготувати» з них салат і дати йому назву.

Діти отримують листи паперу; на яких написані назви продуктів (картопля, буряк, морква, цибуля, огірок, варені яйця, зелений горошок, кукурудза, крабові палички, майонез, олія). Бажаючи знайомлять своїх однокласників з улюбленими рецептами салатів.

1-й ведучий. Як хочеться мамі, щоб життєва стежка кожного з нас була щасливою, бо щастя матері — це щастя її дітей.

2-й ведучий. Непомітно лине час. Не встигнуть озирнутися наші мами, як ми, діти, повиростаємо і випурхнемо зі своїх осель, як пташенята, розлетівшись по світу. Але ніколи не забуватимемо провідувати своїх матерів.

Материнське серце здатне перейматися болем на відстані, журитися долею своїх дітей, онуків, правнуків, усе життя. І хочеться кожному з нас, щоб Сива Ластівка-Мати жила вічно.

Звучить «Пісня про маму» у виконанні Таїсії Повалій.

Учитель. Дорогі друзі! Бережіть матерів так, як вони бережуть вас. Даруйте їм радість і спокій. Хай із вами по життю крокує материнська мудрість,

наснага, доброта і щирість. Адже все у світі розпочинається з матері.

1-й читець

Велике і прекрасне слово «мати»!
Від неї все на світі! Навіть світ...
Ой, як їй легко на руках тримати
Дитину, як найвищий заповіт.

2-й читець

Матусю, мамо, люба наша ненько,
Тобі на свято квіти ми несем.
Ти наше сонце, матінко рідненька,
Ти над усе для нас, ти над усе.

3-й читець

Нехай світанок цим травневим святом
Над цілим світом задано цвіте.
Хай сяє сонцем в серці слово «мати»,
Таке незгасне, вічне і святе.